

• door Gerard Hoddenbagh

De Zaligsprekingen

IN DRIE ARTIKELEN IN DIT NUMMER VAN FOCUS WILLEN WE NADENKEN OVER DE ZALIGSPREKINGEN. VOORDAT WE DIT DOEN, IS HET BELANGRIJK OM EERST EEN ALGEMENE, BEKNOPTE INLEIDING TE GEVEN OP HET EVANGELIE NAAR MATTHEÛS EN DE BERGREDE WAARIN DE ZALIGSPREKINGEN STAAN.

Het evangelie naar Mattheüs

De Bergrede, inclusief de zaligsprekingen, staat in het evangelie naar Mattheüs. Wie is deze Mattheüs? Mattheüs (Griekse vorm van Mattatias, geschenk van Jahweh), elders naar zijn joodse naam Levi genoemd, is op het moment dat de Heer hem roept een tollenaar, dus iemand die indirect in dienst van de Romeinse keizer staat. Hij toont zich echter een ware zoon van Abraham door evenals Abraham, die uitging zonder te weten waar hij komen zou, op het woord van Jezus op te staan, alles achter te laten en Hem te volgen (Mat.9:9; Luk.5:28).

Daarmee verandert hij op het woord van de koning - want het woord van een koning is machtig (Pred.8:4) - van 'betrekking'. Vanaf nu is hij in dienst van de Koning van de koningen. Hij mag daarom het evangelie van de koning en van het koninkrijk der hemelen schrijven. De uitdrukking koninkrijk der hemelen komt alleen in dit evangelie voor en wel 32 maal (overigens komen we de uitdrukking koninkrijk van God ook in dit evangelie tegen, namelijk in 6:33; 12:28; 19:24; 21:31 en 43).

Dit evangelie is allereerst bedoeld om de Joden te tonen dat Jezus de beloofde Messias-Koning is. Vandaar dat in Mat.1:1 het geslachtsregister van de Heer teruggaat op Abraham en David, de koning (Mat.1:6). In dit evangelie komen vijf grote redevoweringen van de Heer voor die allemaal afgesloten worden met ongeveer gelijklopende woorden: 'En het gebeurde toen Jezus deze woorden had geëindigd' (Mat.7:28; 11:1; 13:53; 19:1 en 26:1). Bij de laatste tekst valt een klein verschil op te merken, er staat namelijk: 'Toen Jezus al deze woorden had geëindigd'. Dit wijst dus op de laatste en afsluitende woorden van de vijf toespraken.

Wat aan de Bergrede voorafgaat

Na de vermelding van het geslachtsregister van de koning wordt de geboorte van de koning aangekondigd. Na zijn geboorte horen we de wijzen uit het oosten vragen: 'Waar is de koning van de Joden die geboren is?' Koning Herodes - en heel Jeruzalem met hem - is ontsteld. Ze zijn er niet klaar voor om een koning te ontvangen die in gerechtigheid gaat regeren (Jes.11:5; Mat.3:15b). De koning dreigt gedood te worden en Jozef vlucht met Maria en het kind. Jozef zoekt asiel in Egypte. Nadat Herodes is gestorven, keert Jozef met Maria en het kind terug en gaat, na een goddelijke

aanwijzing in een droom ontvangen te hebben, wonen in Nazareth. Daar groeit de koning op tot het moment komt dat zijn heraut - Johannes de Doper - het koninkrijk der hemelen aankondigt: het is nabij gekomen (Mat.3:2).

Omdat de mensen niet klaar zijn om de koning te ontvangen, moeten ze zich bekeren en zich laten dopen. Het loutere feit dat ze Abraham tot vader hebben is niet voldoende. Ook de koning wordt door Johannes gedoopt en na zijn doop wordt Hij geïdentificeerd als de geliefde Zoon van de Vader op Wie de Heilige Geest neerdaalt als een duif. Kort daarop wordt Hij verzocht door de duivel. Hij begint zijn dienst en de eerste woorden die Hij uitspreekt zijn: Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen (Mat.4:17).

Vervolgens roept Hij enkele van zijn discipelen en trekt heel Galilea rond, leert in hun synagogen, predikt het evangelie van het koninkrijk en geneest elke ziekte en elke kwaal onder het volk. Hij is degene van wie Petrus later het volgende zegt: 'Mannen van Israël, hoort deze woorden: Jezus de Nazoreeër, een man, door God aan u bevestigd door krachten, wonderen en tekenen die God door Hem in uw midden heeft gedaan' (Hand.2:22). Dit is uniek en eenmalig (Joh.5:36b; 6:14; 7:31; 9:32,33; 10:25,37,38). Geen twijfel mogelijk: hier is de koning!

Niet binnen zonder bukken

Waarom presenteert Mattheüs Hem als de koning? Allereerst om te laten zien dat Hij de beloofde Messias is, de grote Zoon van David, die komt om te zitten op de troon van David en te regeren vanuit de stad van de grote koning: Jeruzalem (Mat.5:35). Christus vervult daarmee de profetie. Een typerende uitdrukking in het evangelie naar Mattheüs is 'opdat vervuld werd' (1:22; 2:15,17,23, enz.). Het Nieuwe Testament staat niet los van het Oude Testament. Er is continuïteit.

Vervolgens is het van groot belang dat Jezus' heerschappij benadrukt wordt. Koningschap heeft te maken met heerschappij. De belangrijkste les die we krijgen in het eerste lesboek van het NT is: Jezus is koning. Hij heerst en wij zijn geroepen ons te onderwerpen aan zijn heerschappij, want Mattheüs maakt duidelijk dat ook de heidenen - de volkeren - deel kunnen krijgen aan het koninkrijk der hemelen. >>

Het evangelie begint immers met mensen die uit het oosten komen en voor de koning buigen - zijn heerschappij erkennen (Mat.2:1,2,11) - en eindigt met iemand uit het westen, de Romeinse hoofdman, die in Jezus Gods Zoon ziet (Mat.27:54). Dit is helemaal in lijn met wat in Mat.8:11 staat: 'Ik zeg u echter, dat velen zullen komen van oost en west en met Abraham, Izaäk en Jakob zullen aanliggen in het koninkrijk der hemelen'.

Nog voor er sprake is van het offer - hoewel het terloops genoemd is in Mat.1:21: 'want Hij zal zijn volk behouden van hun zonden' - wordt zijn koningschap benadrukt! Zijn koningschap houdt in dat wij troonsafstand moeten doen van ons eigen trotse ik. Soms staat er boven een deur: Niet binnen zonder kloppen. Boven de deur van het koninkrijk der hemelen staat geschreven: Niet binnen zonder bukken. Het is als met de tabernakel. Een Israëliet die deel wilde hebben aan vergeving, moest eerst overgaan van het ene territorium naar het andere. Hij moest door de poort om bij het brandofferaltaar te komen. De kleuren van de poort wijzen heen naar de Heer Jezus. Eén van die kleuren wijst heen naar zijn koningschap. Die overgang van het ene gebied

naar het andere symboliseert de bekering, het opgeven van je zelfbeschikkingsrecht. Later zal Petrus het zo zeggen: 'Laat het hele huis van Israël dan zeker weten, dat God Hem zowel tot Heer als tot Christus heeft gemaakt, deze Jezus die u gekruisigd hebt' (Hand2:36), en 'Jezus is aller Heer' (Hand.10:36). We komen niet binnen zonder bukken.

De principes van het koninkrijk

Nadat Jezus als koning is geïntroduceerd, is de tijd aanbroke dat Hij zijn troonrede uitspreekt, zijn grondwet presenteert: de Bergrede (Mat.5-7). Het woord Bergrede komen we in de evangeliën niet tegen. Toch is het begrijpelijk dat men dit woord gekozen heeft. De Heer klimt immers op de berg, gaat zitten en opent zijn mond om de discipelen te leren (Mat.5:1,2). Als de nieuwe Mozes introduceert Hij de principes van zijn koninkrijk. Zoals gezegd richt de Heer zich tot zijn discipelen, hoewel de menigten op de achtergrond luisteren (Mat.5:1,2 en 7:28). Hij spreekt met gezag en niet zoals de schriftgeleerden.

Het is overigens opmerkelijk dat de Heer in het evangelie naar Mattheüs de Bergrede als een eenheid uitspreekt terwijl

in het evangelie naar Lukas de woorden van de Heer uit de Bergrede op verschillende plaatsen en naar aanleiding van meerdere vragen van de discipelen opgeschreven zijn (zie Luk.6:12-49 en 11:1-13, 33-36; 12:22-34, 57-59; 13:24; 14:34,35).

Voor wie bedoeld?

Voor wie zijn de zaligsprekingen en is de Bergrede bedoeld? Voor zondaren om hen de weg naar de hemel te wijzen, als een nieuwe wet die we houden moeten om daardoor eeuwig leven te verkrijgen? Wie de Bergrede goed leest, ontdekt al snel dat de eisen die de Heer stelt, zwaarder zijn dan die in de wet van Mozes. Als een programma voor politieke partijen? Als een leidraad voor wereldverbeteraars? Is hij bedoeld voor rechtvaardigen om te dienen als leefregel? Of is hij slechts bedoeld voor een gelovig overblijfsel uit Israël in de toekomst? Of... zijn het de gezonde woorden van onze Heer Jezus Christus en de leer die overeenkomstig de godsvrucht is (1Tim.6:3)? Ik denk het laatste. Misschien denkt Paulus aan de Bergrede als hij spreekt over de wet van Christus (Gal.6:2).

In ieder geval richt de Heer Zich tot zijn discipelen. En wat dat voor soort mensen zijn, legt Hij uit in de Bergrede. Hun karakter wordt daar beschreven. Als een onmogelijk te behalen ideaal? Nee, want op Golgotha zal Hij uitroepen: 'Het is volbracht', en vanaf Pinksteren komt de wetgever Zelf in hen wonen om door zijn Geest te volbrengen wat zijzelf niet kunnen. 'Wat voor de wet - en ook voor de Bergrede - onmogelijk was, doordat zij door het vlees krachteloos was - God heeft, doordat Hij zijn eigen Zoon in een gedaante gelijk aan het vlees van de zonde en voor de zonde heeft gezonden, de zonde in het vlees veroordeeld; opdat de rechtvaardige eis van de wet - en ook die van de Bergrede, de wet van Christus - vervuld wordt in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest (Rom.8:3,4). Het is opmerkelijk dat de deur van het koninkrijk der hemelen openzwaait voor armen van geest, de eerste zaligspreking. Mensen die van zichzelf niets verwachten, maar alles van Hem die rijk is over hen die Hem aanroepen: 'Want dezelfde Heer van allen is rijk jegens allen die Hem aanroepen' (Rom.10:12).

